نامه به سردبیر

آینده گردشگری پزشکی در ایران: باران های سیل آسا یا رنج‌های پایدار

نشریه پایش
سال نوزدهم، شماره دوم، فروردین ـ اردیبهشت ۱۳۹۹ صص ۲۱۸- ۲۱۷
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۱۴
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۱۷ اسفند ۱۳۹۸]

سردبیر محترم

رشد صنعت پزشکی و بیمارستانی در دو دهه اخیر در ایران چشمگیر بوده است. از توسعه کمی و کیفی تخت‌های بیمارستانی، تجهیز و نوسازی بیمارستان‌های بزرگ و افتتاح بخش‌های جدید با خدمات به روز، شروع به کار اولین هتل بیمارستان و ارائه خدمات مهمی چون نازایی، پیوند کبد یا قلب و موارد مشابه دیگر در بیمارستان‌های دولتی و خصوصی متعدد، همه و همه باعث شده تا صنعت بیمارستانی ایران صاحب مجهزترین بخش‌ها و به روزترین خدمات در منطقه خاورمیانه باشد[۱]. تاثیر قاطبه بیمارستان‌های دولتی بر این روند و تعرفه گذاری دستوری (و نه مبتنی بر بازار) نیز باعث شده همواره قیمت خدمات بیمارستانی در ایران جزو ارزان‌ترین‌ها در منطقه باشد. از طرف دیگر عدم توسعه متوازن علم پزشکی در کشورهای همسایه و توسعه همزمان تخصص‌گرایی در آموزش پزشکی ایران نیز بیمارستان‌های ایران را به محل ارائه پیچیده ترین جراحی‌ها و اعمال پزشکی دنیا تبدیل کرده است. همه این عوامل باعث شده تا همسایگان ایران تمایل زیادی برای استفاده از این خدمات داشته باشند و راهی کشور شوند[۲]. این مساله باعث رشد گردشگری پزشکی در طی چند سال اخیر در ایران شده است. روند رو به رشد ورود گردشگران پزشکی به ایران و حضور آنها در مراکز درمانی در سطح شهرهایی همچون تهران، مشهد، تبریز، شیراز و ... کاملا مشهود بود و تقریبا تا اواسط سال نیز ادامه داشت.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1399.19.2.1.1]
[DOI: 10.29252/payesh.19.2.217]

اما در این مقطع زمانی حوادثی اتفاق افتاد که می توان آنها را به باران‌های سیل آسایی تشبیه کرد که صنعت گردشگری ایران و به تبع آن گردشگری پزشکی را تحت تاثیر شدید خود قرار داد. اعلام افزایش قیمت و سهمیه بندی بنزین در آبان ماه و حوادث متعاقب آن، تنش ایران و امریکا بر سر ترور سردار سلیمانی در عراق و نهایتا سانحه سرنگونی هواپیمای مسافربری اوکراینی در آسمان تهران، حوادثی بودند که دست به دست هم داده و باعث کاهش چشمگیر ورود گردشگران به ایران و لغو و یا تعلیق عمده برنامه‌ریزی‌های انجام شده برای بیماران خارجی در بیمارستان ها و مراکز درمانی کشور شد. در حالیکه فعالان صنعت گردشگری پزشکی در حال برنامه ریزی برای کاهش تاثیر این رویدادها بر روند ورود گردشگران پزشکی به کشور بودند، اهمال کاری سیستم‌های بهداشتی و ترانزیتی در کنترل مبادی کشور باعث شیوع به یکباره و سریع ویروس موسوم به کووید-۱۹ در کشور شد. شیوعی که روند رو به رشد آن از ابتدای اسفند شروع شده و همچنان ادامه دارد. هرچند شیوع این بیماری تمام کشورهای منطقه را تحت تاثیر قرار داده، لیکن گرفتاری کشور به حوادث قبلی و رکود صنعت گردشگری پزشکی، باعث متاثر شدن مضاعف این صنعت شد. حال سوال اصلی این است که آیا صنعت گردشگری پزشکی ایران تحت تاثیر این باران های سیل آسای اخیر بوده است؟ که اگر چنین باشد می توان گفت که این صنعت پتانسیل لازم را دارد که به همین سرعتی که تحت تاثیر قرار گرفت، خود را بازسازی کند و رونق گذشته را بازیابد. اما مساله این است که با مروری بر منابع علمی منتشر شده در این خصوص متوجه می شویم که این صنعت فارغ از این حوادث مقطعی و ناپایدار از مشکلات کهنه ای رنج می برد که می توان آنها را رنج‌های پایدار این صنعت نامید. بازاریابی نامناسب و کم اثر، مسائل و چالش‌های سیاسی و بین المللی، مسائل فرهنگی پذیرش گردشگر، مشکلات ترانزیت و ورود و خروج به کشور، مساله دلالان و همچنین معضلاتی که در نظام سیاستگذاری و مدیریت این صنعت وجود دارد، همه و همه مسائلی هستند که مدت‌هاست آن را تحت تاثیر خود قرار داده اند[۶-۳]. فعالان این عرصه تا زمانی که تفکر استراتژیکی در خصوص این چالش ها نداشته باشند، به دنبال برنامه های کارآمد برای مواجهه با آنها نداشته باشند و اتاق های تفکر و دستور کار سیاستگذاران و تصمیم‌گیران کلیدی را به سمت پرداختن به این مسائل هدایت نکنند، علیرغم رفع اثر نسبی باران های سیل آسا و مقطعی، شاهد شکوفایی این صنعت به مانند آنچه در کشورهای فعال دیگر اتفاق می افتند، نخواهند بود. کما اینکه برنامه ریزی در جهت رفع و یا کاهش این رنج های پایدار، خود زیرساخت هایی را ایجاد می‌کند که شاید حوادث مقطعی بعدی نیز نتواند به راحتی که الان قابل مشاهده است، باعث سست شدن بنیان آنها شود.

با تقدیم احترام

دکتر رحیم خدایاری زرنق: استادیار سیاستگذاری سلامت، گروه مدیریت و سیاستگذاری سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز، ایمیل: Rahimzarnagh@gmail.com

منابع

1. Hadian M, Jabbari A., Mousavi S. H, Sheikhbardsiri H. Medical tourism development: A systematic review of economic aspects. International Journal of Healthcare Management 2019; 12: 1-7

2. Rokni L, Sam-Hun, P. A. R. K. Medical Tourism in Iran, Reevaluation on the New Trends: A Narrative Review. Iranian Journal of Public Health 2019; 48:1191-98

3. Khodadadi M. A new dawn? The Iran nuclear deal and the future of the Iranian tourism industry. Tourism Management Perspectives 2016; 18: 6-9

4. Momeni K, Janati A, Imani A, Khodayari-Zarnaq R. Barriers to the development of medical tourism in East Azerbaijan province, Iran: A qualitative study. Tourism Management 2018; 69: 307-316

5. Momeni K, Janati A, Imani A, Khodayari-Zarnaq R, Arab-Zozani, M. An analysis of competitive situation medical tourism industry: a case study in northwest Iran. Bali Medical Journal 2014; 6: 279-88

6. Rezaee R, & Mohammadzadeh M. Effective factors in expansion of medical tourism in Iran. Medical Journal of the Islamic Republic of Iran 2016; 30: 409-17

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1399.19.2.1.1]
[DOI: 10.29252/payesh.19.2.217]